

Саха Республикатын Үөрэҕириитин Министерствота Ньурба улууһун үөрэҕириитин салалтата

МНЕМО

(оҕо ийэ тылын байытыыга мнемоньыманы
төрөппүккэ тиэрдии)

Ноговицына М.А.
А. Г. Габышев аатынан «Биһик» оҕону
сайыннарар киин иитээччитэ

Тобул санаа (идея)

Оџо ийэ тылын байытыыга мнемоньыманы туһаныы

Ийэ тылы
байытар

Оџо өйүгэр
улгумнук
инэр

УУС-УРАН
АЙЫМНЫ
ДЬАЙЫТА

Күүстээх,
тыыннаах
тыллаах

Сөбүмэр,
дьайар
алыптаах

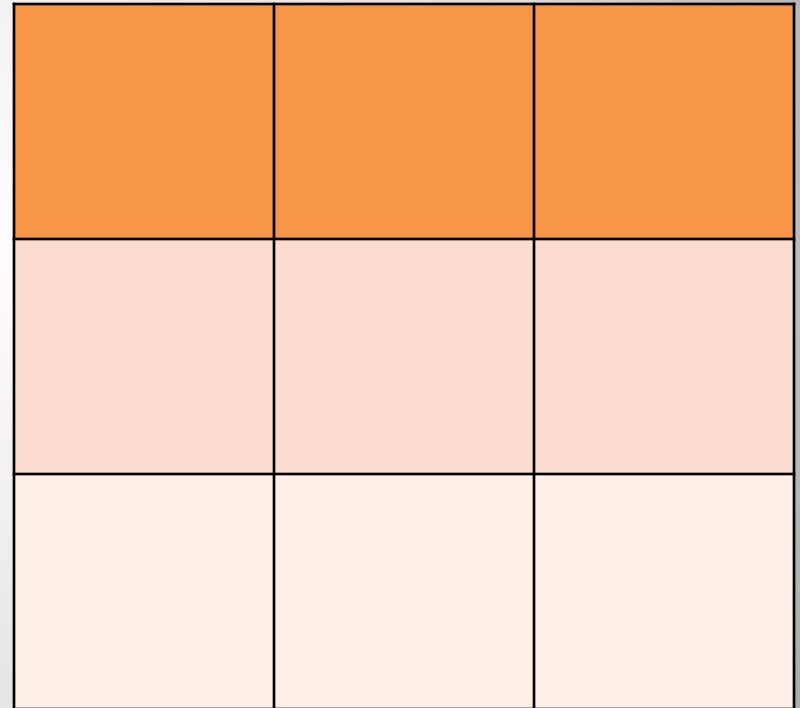
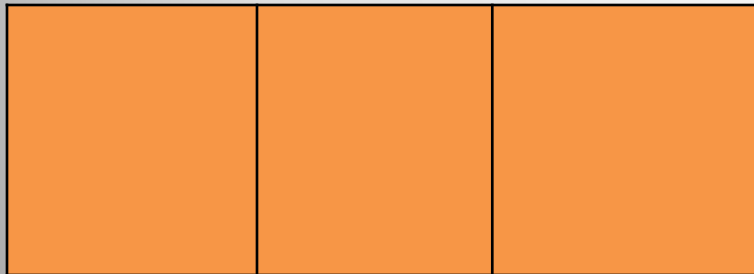
Мнемотаблица суолтата

Мнемотехника-диэн истибити-көрбүтү өйгө хатыырга туһаайыллыбыт ньыма ситимэ буолар

Мнемотаблицаҕа уус-уран айымньыга хоһуйуулар көстүү, омоон анал бэлиэнэн уруһуйданан оҕо улгумнук өйүгэр хатыырыгар тирэх буолар.

Бэлиэ маннай квадратка түһэриллэр, онтон квадраттартан ыллык оноһуулар, хас да ыллык ситимнэнэн мнемотаблица тахсар. Кыра оҕоҕо 6-9 квадраттан ордуо суохтаах

Мнемо -квadrat, -ыллык, -карта

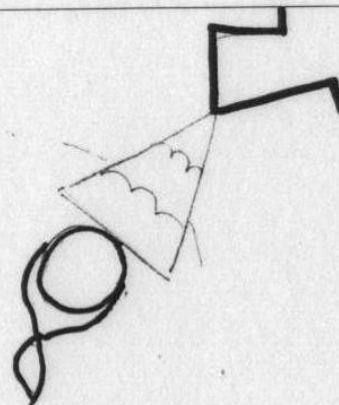
Ньургун Боотур"олонхо олугуттан быһа тардыны ойго

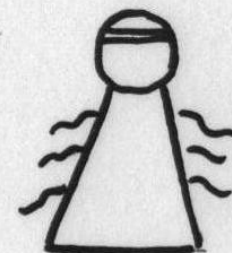
Айыы бухатыыра
атаҕа адаарыйан

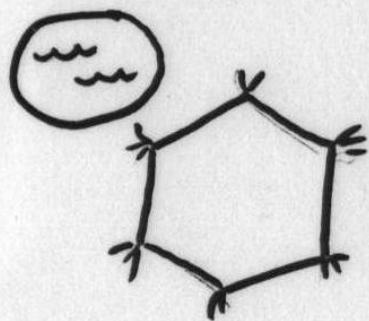
Баһа байҕалга

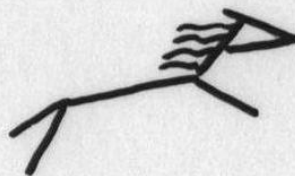
Бас, атах түһэн истэбинэ

Аҕаһа Айыы Умсуур удаҕан

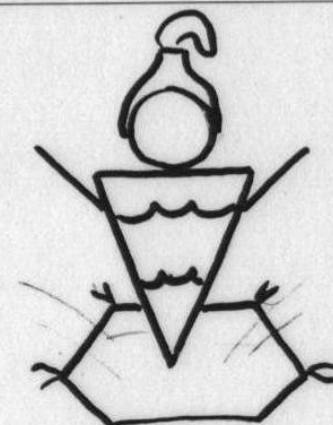
Түөлбэ күөл саҕа дүнгүрүн
тоһуйа охсон биэрдэ

Дьулусхан субуйа сүүрүк
дьураа хара аттаах

Дьулуруйар Ньургун Боотур

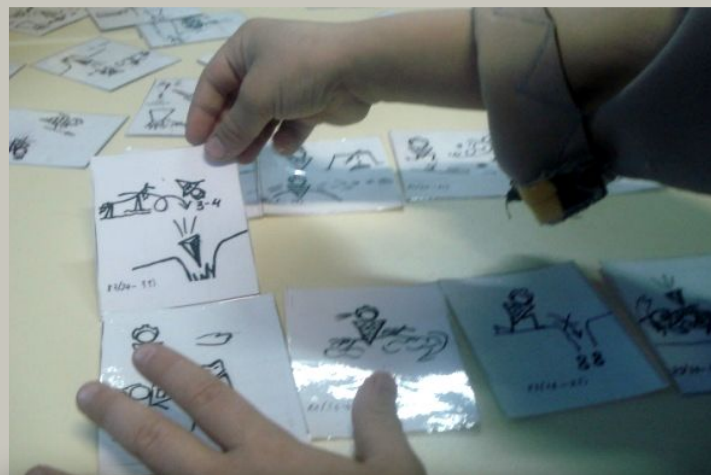

Өлбөт ыйаахтаах буолан өрө
лиһигирээн табыста

“Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхо тылын-өһүн пропп-картанан тиэрдии

- **Олонхо пропп-картатыгар суруллубут аныгы олоххо сэдэхтик туттуллар тыллары, сомоҕо-домоҕо этиилэри быһааран, өйдөтөн, оонньотон, көрдөрөн, оҕоҕо инэрэн ийэ тылын байытыахха сөп**
- **Холобур, бу пропп-картаҕа: «Атаҕа адаарыйан, баһа байбалга, бас-атах түһэн, түөлбэ күөл саҕа дьүнгүр, дьулуһхан субуйа сүүрүк, өрө лиһигирээн» диэн олонхоҕо этиллэр саха уус-уран тылларын оҕо билсэр, истэр, ылынар, инэринэр**
- **Оҕо ийэ тылын кэрэхсиир, киэн тутта иитиллэр**

Мнемотаблицаны таһаары

Оџо ийэ тылын сайдыытыгар

мнемотабул

Тылын
байытар

Уус-уран тылы
оџо өйүгэр
улгумнук
хатыыр

Ситимнээх
санатын
сайыннараp

Таабырын
таайарга, өс
хоһоонун
айарга үөрэтэр

Уус-уран
айымньыны
кэпсииргэ
үөрэтэр

Сүрүн сорук

**Оџо уус-уран айымнъы тылын-өһүн ылынарыгар
аныгы суолу-иһи тобулан төрөппүккэ
мнемотехника ньыматын тиэрдии**

Сылыктааһын

Оччобуна

айымньы этиитин
долобойугар улгумнук
тутар

хомобой тылларын өйүгэр
кэбэбэстик хатыыр

дорбоонноохтук
изйиилээхтик аабар

Төрөппүттүүн үлэ көрүнгнэрэ

мнемотехниканан үөрэтиигэ төрөппүтү
тардааһынга интерактивнай тэрээһини
ЫЫТЫ

мнемотехника сүрүн төрүттэрин төрөппүккэ
тиэрдии

төрөппүттүүн мнемотехникаҕа туһааннаах
тэрили оностуу

Үлэ тирэхтэрэ

оѳоѳо уус-уран
айымньыны
мнемотехниканан
үөрэтиигэ анал
литература

араас ойуу, суруйааччы
мэтириэттэрэ, оонньуур,
уруһуй, илиинэн оноһук,
музыка, урамньы
көрүнгэрэ, ИКТ, интернет

оѳоѳо анаан
суруллубут уус-уран
айымньы, хоһоон
(поэзия)

педагогтар,
специалистар,
төрөппүттэр,
оболор, библиотека,
кулууп үлэһиттэрэ

оѳо билиитин-
көрүүтүн
байытыыга айылѳа
эйгэтэ, тулалыыр
эйгэ, оѳо оонньуута

Үлэбит харгыстара

- төрөппүт уус-уран айымньыны, чуолаан хоһоону, олонхону аахпата, билбэтэ, оёолуун алтыһар кэмэ кэмчитэ, тэрээһиннэ соччо кыттыгаһа суоҕа
- сахалыы тылынан мнемотехникаҕа литература суоҕа
- Оёоҕо уус-уран айымньыны тиэрдиигэ иитээччигэ, төрөппүккэ анал ыйынньык, кэмчитэ

Үлэ хаамыыта

- **Тэрээһин түһүмэх**
 - **обону уус-уран айымньыга сыһыарыыга төрөппүтү кытта үлэ концепциятын оностуу**
 - **төрөппүтү кытта үлэни тэрийии, тэрили булунуу, оностуу**
- **төрөппүт уус-уран тылга сыһыанын тургутуу**
- **коллегалары, дьиэ кэргэни кытта үлэни дьүөрэлээһин**

Түмүк түһүмэх

төрөппүтү кытта мнемотехникаҥа
ыйынньыгы, хомуурунньугу оностуу

барылынан барбыт үлэ түмүгүн
тургутуу

СМИ-гэ публикациялаах төрөппүттүүн
тахсыы, УМК-ны бэлэмнээһин

педагогическай аабыыга
төрөппүттүүн бииргэ кыттыы

Үлэ түмүктэрэ

Обобо

Уус-уран тылы
мнемотехниканан
улгумнук өйүгэр
хатааһына

Уус-уран тыл-өс
эйгэтигэр киириитэ

Дьонно-сэргэбэ уус-
уран айымньыны
дорҕоонноохтук
аабыта

Төрөппүккэ

Мнемотехниканы
баһылааһына

Дьиз кэргэн уус-уран тыл
эйгэтигэр киириитэ

Оботун кытта
алтыһытын көрүнэ
ханааһына

Уус-уран тыл эйгэтин тэрийи

**«Лых да араастаах» -
оболуун сэхэргэһи**

**«Дьикти лых» -
кэтээн, тэннээн көрүү**

**Оџо бэйэтэ хоһуйа
холонуута**

**«Лыхтар, лыхтар
көттүлэр!»
хамсаныылаах оонньуу**

**«Тангара ынаба» -
мэнийэн оноруу**

**«Көрдөөх хомордуостар» -
хамсаныылаах оонньуу**

ҮРҮМЭЧЧИ

Самаан сайын үгэнэ
Сибэккилээх сыһыга
Үрүмэччи арааһын
Үчүгэйиэн, көрүөххэ!

● **Болџомтоџут иһин махтал!**